

VALEA REGINELOR

Sapaturile sistematice executate de arheologii francezi in Valea Reginelor, inca din anii '70, au dus la descoperirea a peste o suta de morminte in aceasta zona. Totusi, problemele pe care le ridica aceasta vasta necropola sunt departe de a fi rezolvate. Prima, si cea mai importanta, pare sa fie aceea a detectarii locului in care au fost plasate mumiile sotilor si mamelor de rang regal, ascunzatoare ramasa inca nedescoperita.

Pe timpul dinastiei rameside, zona numita azi Valea Reginelor era cunoscuta de egipteni sub numele de Ta Set Neferu, termen tradus de obicei prin "locul desavarsirii" (sau al "perfectiunii"). In epoca araba, i se zicea Beban-el-Soltana, adica "portile sultanelor". Oricum, necropola denumita azi Valea Reginelor pare sa fi fost asociata, inca din perioada intemeierii ei, in vremea Noului Imperiu, cu ideea prezentei acolo a unor femei, si inca a unor femei suverane. Situata pe malul occidental al Thebei, al sud de Valea Regilor, aceasta va fi o necropola prin excelenta princiară.

Primele morminte studiate (datand din timpul dinastiei a 18-a) au facut cunoscute numele mai multor printese si fii de regi ce se regasesc in documente (Ahmes, Merytre sau Minemhat). In timpul aceleiasi dinastii, situl funerar era rezervat unor mari demnitari, precum vizirul Imhotep al lui Tutmes I, si altor personaje de rang inalt din anturajul familiei regale. Asa cum precizeaza egiptologul Christian Leblanc, conducatorul acestei expeditii patronate de C.N.R.S. (Centrul National de Cercetari Stiintifice din Franta), "necropola se deschide inca din timpul domniei lui Ramses I si pentru reginele sau mamele unor regi", ceea ce pare sa confirme, la prima vedere, sensul lui "Ta Set Neferu", asociat cu ideea de frumusetate a suveranelor. Totusi, acelasi termen mai are si sensul de "tinerețe", caci exact prin acest cuvânt textele egiptene ii denumeau pe tineri.

UN PANDANT AL VAII REGILOR

Cand primii egiptologi si totodata pionierii sapaturilor arheologice din Egipt, precum Wilkinson, Lepsius sau Champollion, au ajuns in vale, ei au descoperit un peisaj complet ravasit dupa atatea secole de parasire si jafuri. La acea data, putine morminte erau accesibile, si chiar si la acestea se ajungea foarte greu. Confruntati cu titulaturi si nume de suverane, ei s-au gandit imediat ca au gasit un pandant al Vaii Regilor. Asa se face ca necropola poarta pana in zilele noastre denumirea de Valea Reginelor.

In 1903, profesorul Schiaparelli, de la muzeul din Torino, reluand sapaturile, va da la iveala cele mai frumoase morminte din zona, intre care maretul mormant al lui Nefertari, descoperit in 1904. Dar sapaturile italiene vor fi facute dupa metode prea putin riguroase, ceea ce va ingreuna foarte mult demersurile ulterioare. Caci, in anii '70, cand CNRS-ul isi va incepe aici cercetarile, va fi nevoie de o munca extrem de anevoiasa, atat pentru faptul ca peisajul era extrem de rascolit, cat mai ales pentru ca era mult mai vast decat se crezuse, necropola prelungindu-se in vaile laterale din nord si sud, inca neexplorate.

APARTAMENTE FUNERARE

Rezultatele n-au intarziat totusi sa apara. In decurs de 20 de ani, arheologii francezi au scos la lumina peste 100 de morminte, ceea ce a permis clarificarea multor cunostinte despre Egiptul faraonic, indeosebi cu privire la perioada Noului Imperiu. Asa cum observa Christian Leblanc, "in momentul in care reginele ajung in vale, inca de la

inceputul dinastiei a 19-a, arhitectura sepulturilor se modifica”. Daca pana atunci mormintele se prezentau sub forma unor hornuri sapate in munte, care pernmiteau accesul intr-un fel de cavouri fara decoratiuni, in epoca rameseida, acestea devin adevarate apartamente funerare. Unele, cum sunt cele ale lui Nefertari sau Tuy, mama lui Ramses al II-lea, au cate doua etaje si sunt cu totul acoperite cu fresce. Este perioada in care necropola se imparte in mai multe sectoare, fiecare rezervat unei familii de stirpe inalta. “Faptul ca faraonii au ales sa inmormanteze reginele si pe copii acestora la sud, poate fi pus in legatura cu ideea de renastere. Caci chiar din aceasta directie venea valul care inunda in fiecare an Egiptul, facand ca pamantul sa rodeasca”.

Desi arheologii au exhumat sute de mumii din timpul dinastiei a 21-a si pana in epoca romana, ei n-au gasit nici o urma a printilor, printeselor sau reginelor din vremea Noului Imperiu. In jurul absentei acestora din necropola pluteste inca misterul. S-ar parea ca istoria Vaii Reginelor o repeta pe cea a Vaii Regilor. Ambele necropole au fost plasate sub protectie regala pe timpul ramesizilor. Mormintele lor au fost lucrate de mesterii de la Deir el-Medineh si supravegheate de o politie speciala. In timpul faimoaselor jafuri de la sfarsitul dinastiei a 20-a, clerul lui Amon s-a decis sa faca ordine. Mumiile sunt restaurate, se celebreaza noi funeralii, si ramasitele mortilor ilustri, acoperite cu bandaje noi, sunt inmormantate intr-un loc mai sigur: faimoasa ascunzatoare de la Deir el Bahri unde, in 1861, Gaston Maspero va descoperi trupurile celor mai prestigiosi suverani din timpul Noului Imperiu, intre care vestita mumie rosie a lui Ramses al II-lea. Sa se fi intamplat acelasi lucru si cu ramasitele suveranelor?